

Lesbrief 3 Auteursrecht in geschriften

Vorbereiding

Doelen:

- De leerlingen leren dat auteurs de eigenaar zijn van de teksten die zij schrijven en dat je deze teksten niet zomaar over kunt nemen of aan mag passen.
- De leerlingen leren wanneer je een bronvermelding moet maken en hoe je iemand kunt citeren.
- De leerlingen gaan aan de slag met de termen *feit* en *fake* en onderzoeken of in een tekst de waarheid staat. Daarnaast worden ze zich bewust van het feit dat je als ontvanger beïnvloed wordt door de media en leren ze hoe hiermee om te gaan.

Activiteitenoverzicht

1. Voorkennis activeren en video bekijken + bespreken: 15 minuten
2. Leestekst lezen en opdrachten maken: 30 minuten
3. Nabespreken en discussie: 15 minuten

Materiaal

1. Achtergrondinformatie leerkracht
2. Video auteursrecht
3. Leerling boekje: leestekst + opdrachten
4. Recensies van een boek of film voor de leerlingen

Inleiding – 15 min

Verzamel een aantal recensies van boeken of films. Je kunt deze bijvoorbeeld vinden op www.kidsweek.nl of www.jaappleest.nl. Deze recensies hebben de leerlingen nodig voor opdracht 5.

Voorkennis activeren

Vertel de leerlingen de doelen van de les. Ga met elkaar in gesprek. Wat is auteursrecht en welke rol heeft auteursrecht bij het schrijven van teksten?

Geef de leerlingen kort informatie over auteursrecht bij teksten. Vertel dat wanneer een schrijver zijn eigen tekst maakt, of dit nou een verhaal, nieuwsbericht of informatie is, hij het auteursrecht heeft op deze tekst. De tekst mag niet zomaar worden overgenomen of aangepast, zonder dat de schrijver toestemming heeft gegeven hiervoor..

Video

Laat de video over auteursrecht in geschriften zien. Vraag de leerlingen wat ze vinden van de gebeurtenissen in de video. Enkele vragen om het gesprek aan te gaan met de leerlingen:

- Wat is er gebeurd in de video?
- Vinden jullie dat het mag wat Tobias doet? Mag je een werkstuk van internet halen? Als de informatie goed is, dan is het toch onzin om zelf bijna hetzelfde te maken?
- Wat zouden jullie in Tobias z'n plaats hebben gedaan?
- Hebben jullie een tip voor Tobias?

Kern – 30 min

Leestekst

Voordat de leerlingen aan de opdrachten kunnen beginnen, moeten zij eerst de bijbehorende leestekst lezen. Je kunt er voor kiezen de tekst gezamenlijk hardop te lezen, de leerlingen de tekst zelfstandig te laten lezen of met een kleine groep de tekst hardop te lezen. Behandel de begrippen en vraag of de leerlingen alles begrepen hebben.

Opdrachten

De leerlingen maken alleen of in tweetallen het werkblad. In de leestekst hebben de leerlingen uitgebreid de informatie over auteursrecht in geschriften gelezen. Deze informatie kunnen ze gebruiken om de opdrachten op het opdrachtenblad te maken.

Daarnaast zullen er opdrachten zijn waarbij de leerlingen onderscheid moeten maken tussen feit en fake. Hierbij is het belangrijk dat de leerlingen zich bewust worden van het belang de waarheid te spreken bij het schrijven van teksten en dat je al snel de waarheid kunt vervormen. Na het maken van de opdrachten, ga je hier met de leerlingen over in gesprek.

Slot – 15 min

Bespreken opdrachten

Bespreek de opdrachten van de leerlingen. Laat een paar leerlingen hun antwoord opnoemen.

Feit of fabel

De leerlingen hebben in opdracht 3 een verhaal over zichzelf geschreven waar ze enkele feiten en fabels over zichzelf hebben genoteerd. Laat een aantal leerlingen het verhaal over zichzelf vertellen en vraag de andere leerlingen om te raden wat de fabels in het verhaal zijn.

Vertel de leerlingen dat ze gemakkelijk beïnvloed kunnen worden door wat er in een tekst staat. In de meeste gevallen ga je ervan uit dat het waar is wat er staat, maar hoe weet je dat zo zeker? Misschien is er in een interview wel iets gezegd door de geïnterviewde, maar is het door de schrijver die het interview verwerkt, anders geïnterpreteerd. Ga hierover in gesprek met de leerlingen. Bespreek de rol van auteursrecht hierin (vooral persoonlijkheidsrecht). Een tekst of gezegde mag niet zomaar verdraaid worden, waardoor er wat anders komt te staan. Dit kan schadelijk zijn voor de schrijver of de geïnterviewde. Vertel de leerlingen ook over het belang van een goede nieuwsvoorziening. Waar heeft het in gestaan? Kan je de bron vertrouwen, of weet je dat er vaak roddels worden verspreid? Verschil tussen een krant en een roddelblad bijvoorbeeld.

Vraag de leerlingen wat ze deze les geleerd hebben. Laat ze vertellen welke rol auteursrecht heeft bij het schrijven van teksten. Zijn de lesdoelen behaald?

Bronvermelding:

Nieuw: Moestuinplaatjes sparen bij Albert Heijn. Geschreven door Alexander Brandenburg op 7 juli 2016: <http://speld.nl/2016/07/07/nieuw-moestuinplaatjes-sparen-albert-heijn/>

Inbreker pikt vier dozen moestuintjes. Geschreven door Kim Einder op 13 maart 2016: <http://www.kidsweek.nl/nieuws-nieuws/inbreker-pikt-vier-dozen-moestuintjes>

Antwoorden opdrachten leerlingen

Opdracht 1

1. A
2. B
3. C
4. B
5. C

Opdracht 2

De leerlingen kunnen verschillende elfjes hebben bedacht. Let er vooral op dat de leerlingen zich aan de structuur en het onderwerp hebben gehouden. Een voorbeeld van een elfje over auteursrecht kan zijn:

Auteursrecht
Jij beslist
Schrijven van teksten
Publiceren van de tekst
Toestemming

Opdracht 3

De leerlingen hebben een eigen verhaal geschreven over hun hobby's etc. Aan het einde van de les ga je een leuk spel doen. Laat een aantal leerlingen hun verhaal vertellen en laat de andere leerlingen raden wat feiten en wat fabels zijn. De leerlingen moeten benoemen waarom het belangrijk is de waarheid te spreken.

Opdracht 4

Het eerste artikel is nep (de Speld) en het tweede artikel is het juiste (Kidsweek). De leerlingen moeten onderzoek gedaan hebben naar waar de bron vandaan komt. De Speld is een site die allemaal nep berichten of fabels naar buiten brengt (vaak op een grappige manier). Kidsweek is een krant voor kinderen die wel artikelen naar waarheid schrijft. In de uitleg moeten de leerlingen dit beschrijven.

Opdracht 5

Voor deze opdracht schrijven de leerlingen een verhaal waarin ze een citaat gebruiken. Ze kiezen een citaat uit een boek of filmrecensie en schrijven daar een eigen verhaal omheen. Op deze manier wordt het citaat uit zijn originele context gehaald en krijgt het een heel andere betekenis, dan de oorspronkelijke schrijver had bedoeld. Daardoor komt de schrijver in een verkeerd daglicht te staan, waarmee zijn persoonlijkheidsrecht wordt geschonden. De schrijver heeft een persoonlijke band met zijn tekst, dus de reputatie van de schrijver kan worden aangetast.